

Slovesný čas (*tense*) je gramatický systém s pravidly pro vyjadřování časových vztahů pomocí tvaru přísudku. Jde o časové vztahy toho, co předcházelo a co následuje (bude následovat), o vztah mezi časovým bodem, kdy se vyjadřovaná skutečnost udála, a časovým bodem promluvy (případně časovým bodem braným jako základ). V angličtině má velký vliv skutečný fyzikální čas, ale v japonštině hraje spíše roli psychika mluvčího. V moderní japonštině se podle *~u* tvaru a *~ta* tvaru přísudku rozlišují dvě kategorie: přítomnost/budoucnost (ne-minulost) a minulost.

~u tvar sloves konání

- ① vyjádření budoucnosti
- ② vyjádření současných návyků
- ③ vyjádření určité pravdy
- ④ vyjádření povahy jevů
- ⑤ funkce vysvětlení, pokynu

funkce koncového tvaru

明日、必ず 行く。(Zítř (tam) určitě půjdu.)
 毎日、日記を付ける。(Každý den si píšu deník.)
 雨降って、地固まる。(„Po dešti je zem tvrdší.“ – přísloví)
 水は高きより低きへ流れる。(Voda teče shora dolů.)
 まず、野菜に塩・胡椒する。
 (Nejprve zeleninu osolíme a opepříme.)
 未、手を挙げる。(Ti, co ještě nebyli, zvednou ruku.)

~u tvar sloves stavu

- ① vyjádření současného stavu
- ② vyjádření dosavadního stavu
- ③ vyjádření budoucího stavu¹

funkce koncového tvaru

猫がいる。(Máme (tu) kočku.)
 黒猫が昨夜からいる。
 (Od včerejší noci (tu) máme černou kočku.)
 明日、試験がある。(Zítř se píše test.)

~ta tvar sloves konání

- ① vyjádření minulé akce či skutečnosti
- ② vyjádření zvyku v minulém období
- ③ vyjádření vlastností věcí v minulosti

funkce koncového tvaru

昨日、大きな鯉を釣り上げた。
 (Včera jsem ulovil velkého kapra.)
 子供の頃、よく川へ 釣りに行った。
 (V dětství jsem často chodil k řece rybařit.)
 若い頃は、よく夜更かしをした。
 (V mládí jsem často ponocoval.)

~ta tvar sloves stavu

- ① vyjádření minulého stavu
- ② vyjádření zvyků, obyčejů v minulosti
- ③ vyjádření vlastností věcí v minulosti

funkce koncového tvaru

母、昔は痩やせていた。
 (Maminka kdysi bývala štíhlá.)
 この時期、渡り鳥が河原にたくさん来ていた。
 (V tomto čase bývalo v Kawaře mnoho stěhovavých ptáků.)
 私は、子供の頃、病弱であった。
 (Já jsem jako dítě míval chatrné zdraví.)

Ohebná částice *ta* vyjadřuje kromě minulého času (*Kinó, eiga wo mita*. Včera jsem viděl film.), kromě aspektu dokonavosti (*Mó, ano eiga wa mita*. Ten film jsem už viděl.) a aspektu setrvalého stavu (*臍の曲がった人* člověk s pokrouceným charakterem) také např. objev = *At, saifu ga atta*. (Hele, peněženka!), ověřování = *Šukudai, deteta?* (Co úkoly? Zadali?), vzpomínání si = *Are, kimi dare datta?* (Hej, kterej že to ty seš?), rozkaz = *Sá, banana jasui jo. Katta. Katta*. (No tak, banány jsou laciné. Kup je! Kup!), výčitky = *Á, mata džikoččatta*. (Aj, zase jsem naboural.) apod. V těchto případech jsou vyjadřovány pocity a postoje mluvčího vůči daným stavům a skutečnostem, a tím se tedy blíží slovesnému způsobu I.

¹ Substantiva a adjektiva jsou na tom v základu stejně jako slovesa stavu, avšak nemají užití pro vyjádření budoucnosti.

~u tvar sloves stavu a konání

① vyjádření v současnosti probíhající akce

② vyjádření současného stavu

funkce atributivního tvaru

黒煙をあげて走る車

(vůz, jenž při jízdě vypouští černý kouř)

両国を分断する国境線

(hraniční linie oddělující obě země)

~ta tvar sloves stavu a konání

① vyjádření významu dokonavosti

② vyjádření vlastností, pokračování stavu

funkce atributivního tvaru

今年登れば百回登ったことになる。

(Jestliže (tam) vystoupám letos, bude to po sté.)

鼻の曲がった鮭

(losos se zahnutým nosem)

Obecně existuje tendence pro částici *ta* v koncovém tvaru vyjadřovat minulost (slovesný čas) a v atributivním tvaru vyjadřovat dokonavost (aspekt) či pokračovací vid (aspekt).

(vyňato z knihy *Úvod do gramatiky moderní japonštiny* (『現代日本語文法入門』), autor Seidži Koike 小池清治)